

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА МЕЖДУНАРОДНА ОЛИМПИАДА ПО ЛИНГВИСТИКА

Иван Держански

Институт по математика и информатика – БАН

Резюме. Статията е посветена на проведената през 2016 г. международна олимпиада по лингвистика. Представени са резултатите на българските участници, част от задачите и техни решения.

Keywords: linguistics, Olympiad, problem solution.

Четиринадесетата международна олимпиада по лингвистика се проведе в Майсор (Индия) от 25 до 29 юли 2016 г. В нея взеха участие 152 ученици, съставлящи 43 отбора от 30 страни. За първи път свои състезатели изпрати Шри Ланка. Бяха представени също Австралия, Бангладеш, Бразилия, България, Великобритания, Естония, Индия, Ирландия, Испания, Казахстан, Канада, Китай, Латвия, о-в Ман, Нидерландия, Пакистан, Полша, Румъния, Русия, САЩ, Словения, Тайван, Турция, Украйна, Унгария, Чехия, Швеция, Южна Корея и Япония. От страната домакин Индия, както и от Австралия, България, Казахстан, Китай, Полша, Русия, САЩ, Тайван, Турция, Унгария, Южна Корея и Япония имаше по два отбора.

Българските участници в олимпиадата бяха избрани въз основа на резултатите от Националното състезание по математическа лингвистика, националният кръг на олимпиадата по математическа лингвистика и две контролни работи, проведени по време на подготовката на разширения състав на отбора (Слънчев бряг, 3 – 12 юни). Те бяха:

– I отбор: **Цветелина Стефанова** (Русе), **Здравко Иванов** (София), **Михаил Пасков** (София), **Тина Владимирова** (София);

– II отбор: **Асел Исмолдаева** (Варна), **Кристиан Георгиев** (Пловдив), **Надежда Димитрова** (София), **Борислав Георгиев** (София).

Ръководители на отборите бяха **Александър Велинов** и **Илияна Раева** (Русе). Като наблюдатели в Майсор отидоха **Цветозар Георгиев** (Русе), **Росица Декова** (Пловдив) и **Лора Динева** (София).

В работата на задачната комисия, съставила темите за индивидуалното и отборното състезание, и на международното жури на Олимпиадата взеха

участие **Иван Держански**, **Божидар Божанов**, **Милена Венева** и **Павел Софрониев**.

В индивидуалното състезание осемте български ученици спечелиха един *златен медал* (**Кристиан Георгиев**), два *сребърни медала* (**Тина Владимирова** и **Михаил Пасков**), два *бронзови медала* (**Цветелина Стефанова** и **Надежда Димитрова**) и една *похвална грамота* (**Здравко Иванов**). Отборът **България II** получи *похвална грамота* в отборното състезание.

Ето три от задачите от индивидуалното състезание.

Задача № 5 (Иван Держански). Дадени са думи на езика хакару и българските им преводи:

aq"ipsa *пещерата също*
aq"na *в пещерата*
hushp"a *въгълът му*
chushuntxi *в въгъла ли?*
qaqat"a *от скалата*
qucxap"a *през езерото*
qucxst"psa *от езерото ни₁₊₂ също*
marka *селото*
markp"t"a *от селото му*

ishinhna *в леглото ми*
ishma *леглото ти*
p"ak"u *гърнето*
p"ak"unhpsa *гърнето ми също*
markstxi *селото ни₁₊₂ ли?*
utamt"a *от къщата ти*
utnha *къщата ми*
yaputxi *нивата ли?*
yapsanpsa *в нивата ни₁₊₂ също*

(а) Преведете на български:

1. utnhantxi
2. yapp"psa
3. yapup"psa

(б) Преведете на хакару:

4. скалата ни₁₊₂
5. в въгъла ти
6. в въгъла ти също
7. от въгъла ти също
8. от пещерата ли?
9. къщата ли?

Забележка: езикът хакару е от аймарското семейство. Говори се от около 730 души в Перу (град Тупе, провинция Яуйос, област Лима), почти на противоположната на Майсор точка от земното кълбо, което беше причината да се напише задачата за тази олимпиада.

nh = *н* в думата *гонг*. **ch**, **cx**, **q**, **sh**, **tx** са съгласни звукове. Знакът " означава придихание.

наш₁₊₂ = 'мой и твой'.

Решение. Словоформите в задачата се състоят от корен и до три наставки. Всяка наставка може да причини изпадане на предходната гласна:

	притежател	падеж	
устнени наставки	-p"а, -sa	-p"а, -t"а	-psa също, -txi ли
	винаги поглъщат гласната	поглъщат гласната, ако тя е от друга наставка, но я оставят, ако е от корена	
носови наставки	-nha, -ma	-na	
	поглъщат гласната, ако запазват своята, но я оставят, ако губят своята		

Отговори:

(а) (б)

1. **utnhantxi** — в къщата ми ли?

2. **yapp"psa** — нивата му също

3. **yapup"psa** — през нивата също

1. скалата ни₁₊₂ — **qaqsa**

2. в ъгъла ти — **chushumna**

3. в ъгъла ти също — **chushmanpsa**

4. от ъгъла ти също — **chushumt"psa**

5. от пещерата ли? — **aq"it"txi**

6. къщата ли? — **utatxi**

Задача № 3 (Алексей Перушев). Дадени са изречения на кунузки нубийски език и българските им преводи:

1. **ar kanarri:cci:g kami:g ja:nticcirsu.** — Ние купихме камилите за съседите.

2. **tirt kade:g allesu.** — Собственикът поправи дрехата.

3. **jahali wali:g darbadki biticcirra.** — Младежите ще дадат кокошката на кучетата.

4. **man jahalgi kade:cci:g ma:gtirsu.** — Той открадна дрехите за младежа.

5. **ay beyye:cci:g aja:nirri.** — Аз купувам огърлиците.

6. **wal aygi ba:bi:g elde:nsu.** — Кучето намери вратите за мене.

7. **magas ikki wali:g ticcirsu.** — Крадецът ви даде кучетата.

8. **i:di magaski kami:g tirsu.** — Мъжете дадоха камилите на крадеца.

9. **ay hanu:g bijomri.** — Аз ще ударя магарето.

10. **sarka:yi aygi beyye:cci:g ade:nda.** — Страхливците ми дават огърлиците.

(а) Преведете на български:

11. **magasi argi ajomirra.**

12. **ay kanarri:g ba:bki alletirsi.**

13. **hanu tirti:g elirsu.**

14. **tirti argi kamgi de:ccirsa.**

15. **ay darbadki bija:ndi.**

(б) Преведете на кунузки нубийски:

16. Съседите дават огърлицата на собственика.

17. Младежът купи кучето за нас.

18. Ние ще го откраднем.

19. Собствениците удариха крадците.

20. Кучетата намериха кокошките за страхливца.

Забележка: кунузкят нубийски език е от източносуданското семейство. Говори се от около 50 000 души в Египет.

y = й. Знакът ˙ означава, че предходната гласна е дълга.

Решение. Правила:

Словоредът е S (O') O V

(S = подлог, O' = косвено допълнение, O = пряко допълнение, V = сказуемо).

Структура на съществителното:

– **КОРЕН**;

– число: в ед. ч. няма показател, а за мн. ч. показателят е **-i** след съгласна и **-:cci** след гласна;

– падеж: S няма окончание, а O' и O имат окончание **-g** след гласна, **-gi** след сонорна съгласна и **-ki** след шумова съгласна.

Структура на глагола:

– време (сег. вр. **a-**, бъд. вр. **bi-**);

– **КОРЕН**;

– за някого: 'давам' (на първото лице: **de:n**, на второто или третото лице: **tir**);

– мн. ч. на допълнението:

– ако има O' и то е в мн. ч. – показател **-ccir**, пред който, ако има съгласна, тя изпада;

– ако няма O' и O е в мн. ч. — показател **-ir**;

– време: мин. вр. **-s**, сег. вр./бъд. вр. **-r** (преминава в **d** след **n**);

– подлог: 1-во л. ед. ч. **-i**, 1-во л. мн. ч./3-то л. ед. ч. **-u**, 3-то л. мн. ч. **-a**.

(a)

11. **magasi argi ajomirra.** – Крадците ни удрят.

12. **ay kanarri:g ba:bki alletirsi.** – Аз поправих вратата за съседа.

13. **hanu tirti:g elirsu.** – Магарето намери собствениците.

14. **tirti argi kamgi de:ccirsa.** – Собствениците ни дадоха камила.

15. **ay darbadki bija:ndi.** – Аз ще купя кокошката.

(б)

16. Съседите дават огърлицата на собственика. – **kanarri:cci tirtki beyye:g atirra.**

17. Младежът купи кучето за нас. – **jahal argi walgi ja:nde:ccirsu.**

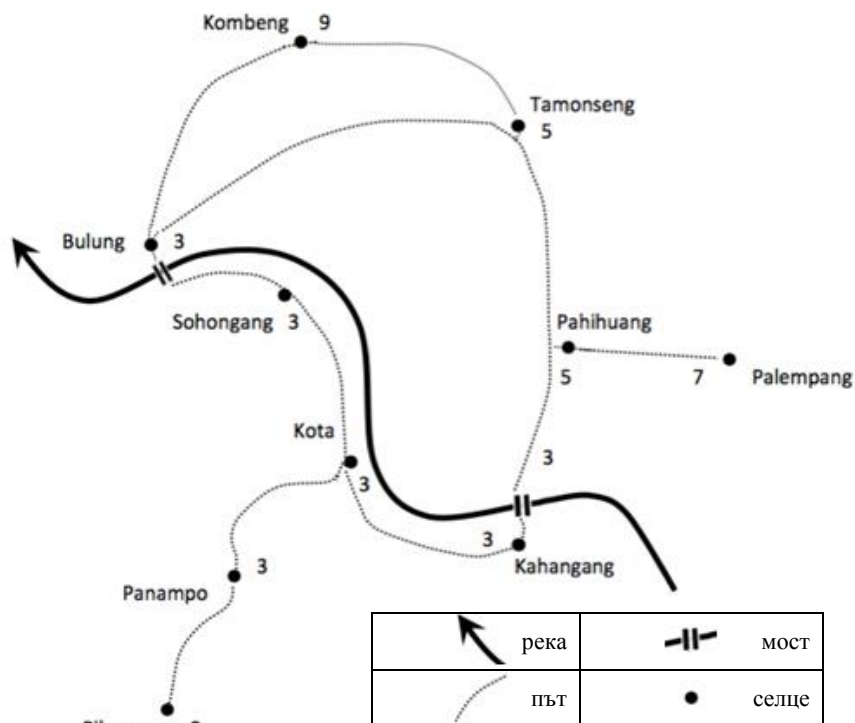
18. Ние ще го откраднем. – **ar mangi bima:gru.**

19. Собствениците удариха крадците. – **tirti magasi:g jomirsa.**

20. Кучетата намериха кокошките за страхливеца. – **wali sarka: ygi darbad:g eltirsa.**

Задача №1 (Ксения Гилярова). Един лингвист отишъл в Салу Леанг (Сулавеси), за да изучава арале-табулаханския език. Той посетил няколко селца в Салу Леанг (вижте картата) и питал местните жители: **Umba laungngola?** 'Къде отиваш?'

Карта на селцата на Салу Леанг

Числата означават относителната височина.

Стрелката показва посоката на течението

По-долу са дадени отговорите, които получил. В някои от тях има празни места.

- В селцето **Kahangang**:
 - Lamaoä' bete' di Bulung.
 - Lamaoä' sau di Kota.
 - Lamaoä' _____ 1 di Palempang.

- В селцето **Kombeng**:
 - Lamaoä' pano di Pahihuang.
 - Lamaoä' tama di Sohongang.
 - Lamaoä' naung di Tamonseng.
 - Lamaoä' _____ 6 di Kota.
 - Lamaoä' _____ 2 di Palempang.
- В селцето **Kota**:

- В селцето **Palempang**:
 - Lamaoä' bete' di Kahangang.
 - Lamaoä' dai' di Kombeng.
 - Lamaoä' pano di Panampo.

- Lamaoä' sau di Sohongang.
- Lamaoä' _____ 5 di Bulung.
- Lamaoä' _____ 7 di Pahihuang.

- В селцето **Pahihuang**:
 - Lamaoä' naung di Bulung.

- Lamaoä' dai' di Kombeng.
- Lamaoä' dai' di Palembang.
- Lamaoä' naung di Pikung.
- Lamaoä' _____ 3 di B*ulung.
- Lamaoä' _____ 4 di Sohongang.

• В селцето Panampo:

- Lamaoä' tama di Kahangang.
- Lamaoä' pano di Tamonseng.
- Lamaoä' _____ 10 di Kota.

• В селцето Pikung:

- Lamaoä' pano di Kota.
- Lamaoä' dai' di Pahihuang.
- Lamaoä' sau di Sohongang.
- Lamaoä' _____ 12 di Kahangang.
- Lamaoä' _____ 13 di Panampo.

- Lamaoä' naung di Pikung.

• В селцето Bulung:

- Lamaoä' pano di Pahihuang.
- Lamaoä' pano di Panampo.
- Lamaoä' _____ 8 di Kota.
- Lamaoä' _____ 9 di Pikung.

• В селцето Sohongang:

- Lamaoä' bete' di Bulung
- Lamaoä' tama di Kahangang.
- Lamaoä' tama di Kota.
- Lamaoä' dai' di Pahihuang.

• В селцето Tamonseng:

- Lamaoä' pano di Pahihuang.
- Lamaoä' pano di Panampo.
- Lamaoä' _____ 14 di Kahangang.
- Lamaoä' _____ 15 di Palembang.

Запълнете празните места.

Забележка: арале-табулаханският език е от австронезийското семейство.

Говори се от около 12 000 души в Индонезия.

Имената на селцата са автентични, картата – не.

Решение. Думите **bete'**, **dai'**, **naung**, **pano**, **sau** и **tama** отразяват посоката през последния етап от пътуването:

- **bete'** – през река;
- **dai'** – по нанагорнище;
- **naung** – по нанадолнище;
- **pano** – по равен път;
- **sau** – по течението;
- **tama** – срещу течението.

Отговори:

1. В селцето **Kahangang**: Lamaoä' dai' di Palembang.
2. В селцето **Kombeng**: Lamaoä' dai' di Palembang.
3. В селцето **Kota**: Lamaoä' bete' di Bulung.
4. В селцето **Kota**: Lamaoä' sau di Sohongang.
5. В селцето **Palempang**: Lamaoä' naung di Bulung.
6. В селцето **Palempang**: Lamaoä' sau di Kota.
7. В селцето **Palempang**: Lamaoä' naung di Pahihuang.

8. В селцето **Bulung: Lamaoä' tama di Kota.**
9. В селцето **Bulung: Lamaoä' naung di Pikung.**
10. В селцето **Panampo: Lamaoä' pano di Kota.**
11. В селцето **Pikung: Lamaoä' bete' di Bulung.**
12. В селцето **Pikung: Lamaoä' tama di Kahangang.**
13. В селцето **Pikung: Lamaoä' dai' di Panampo.**
14. В селцето **Tamonseng: Lamaoä' bete' di Kahangang.**
15. В селцето **Tamonseng: Lamaoä' dai' di Palempang.**

Участието на българските отбори в Олимпиадата стана възможно благодарение на подкрепата на фондация „Америка за България“ и Министерството на образованието и науката.

Вече върви подготовката на Петнадесетата международна олимпиада по лингвистика, която ще се проведе през август 2017 г. в Дъблин (Ирландия).

FOURTEENTH INTERNATIONAL LINGUISTICS OLYMPIADS

Abstract. The paper is dedicated to the International Linguistics Olympiad in 2016. What are presented are the results of the Bulgarian participants, some of the tasks and their solutions.

✉ **Dr. Ivan Derzhanski, Assoc. Prof.**
Institute of Mathematics and Informatics
Acad. G. Bonchev St., block 8
1113 Sofia, Bulgaria
E-mail: iad58g@gmail.com